

האם כחלם היינו? מאת: אורי גנני, 18.12.2016

הפורום הגלילי לדיון בנושאים אקטואליים דן בשאלה: "האם מדינת ישראל מפיקה לקחים מאירועים יוצאי דופן?"

את המפגש פתח ד"ר עמיר בר-אור חוקר נושאי צבא - חברה, מרצה באוניברסיטה העברית ודיקן לשעבר של הסטודנטים במכללת כנרת. בדבריו, הביא עמיר דוגמאות של אי הפקת לקחים שהביאו לכישלונות חוזרים ולטעויות במהלך ההיסטוריה הקצרה יחסית של מדינתנו. זאת, בניגוד לאמריקאים, שגם הם לא חפים מכישלונות, אולם בעלי תודעה הטבועה בתרבותם של הפקת לקחים בסיועם כל פעולה, גם כשהיא מוצלחת. נושא המעורר לעיתים קרובות גיחוך בקרב ישראלים הנמצאים איתם במגע קרוב.

"מעלה" נוספת שלנו, היא הנכונות האפסית לשמוע ולהתייחס למידע אשר אולי אינו תואם את תכניות מקבלי ההחלטות. לאחרונה התפרסם סיפורו של איש אלביט לשעבר על מערכת לכיבוי שריפות שפותחה בחברה לפני מספר שנים ויכולה הייתה לשפר משמעותית את ההתמודדות שלנו עם גלי השריפות (קישור מטה לנזקים סביבתיים שנגרמו במלחמת לבנון השנייה כתוצאה מירי רקטות). היא עדיין מוקפאת במגירות החברה. אינני מדבר כבר על התראותיו והצעותיו של יוסי לנגוצקי בנושא המנהרות עליהן הוא חוזר כבר שנים. איום המנהרות זכה להתייחסות, אך היא לא פורטה.

עולה על כולם סיפור "מחדל מערכות הלייזר", אשר עלול להסתיים בשעת חירום באלפי הרוגים ופצועים ונזקים אדירים בעורף ובחזית. בהקשר זה נדון באחת מתוכניות הטלוויזיה נושא מיכל האמוניה במפרץ חיפה אשר מסכן, אם ייפגע, אלפי אזרחים בחיפה ובאזור. בכל דיון על אפשרות הקמת מפעל בדרום וטיפול במיכל עצמו לא הזכרה ולו ברמז הקטן ביותר האלטרנטיבה של הצטיידות במערכות לייזר והצבתן באזור הצפון, אך לא רק בו, אלא בנקודות רבות בכל רחבי המדינה. גם בהקשר לגל השריפות האחרון, לא הזכיר איש את האפשרות של אסון שריפות כולל כתוצאה מנפילת עשרות אלפי טילים ורקטות בשעת חירום. זאת, כמובן, בנוסף לפגיעות נוספות במרכזי אוכלוסייה, אזורי תעשייה, נמלי האוויר וים, תחנות כוח ועוד.

לא מכבר נדון נושא ההגנה על אסדות גז ביים. דובר בו על ספינות חיל הים שהוזמנו במספנה הגרמנית להגנה על האסדות. אך, אף אחד לא העלה את האפשרות של פגיעה באסדות ואולי גם בספינות עצמן על ידי טילים טקטיים מדויקים. במיוחד טילי שיוט הנמצאים כבר בידי החיזבאללה. פגיעות שרק מערכות לייזר רבות עצמה מסוגלות למנוע.

באשר להגנת יישובי גבול הצפון, הדגיש אלוף הפיקוד (בפגישה שהתקיימה עם תושבי קיבוצי ההר בגליל העליון) כי מערכת הביטחון בונה עצמה בעיקר על מכשולים קרקעיים והתרעה מוקדמת של המודיעין, שתאפשר פעולת מנע לפני שהאויב יתקוף. הגנת התושבים תתבסס בעיקר על הזרמה מהירה של כוחות צה"ל - כולל יחידות מיוחדות - במקביל לפינויים ליישובים רחוקים יותר אשר כלל לא בטוח שגם הם לא יהיו יעד למתקפת טילים. הרעיון של פינוי אוכלוסייה ביישובים הסמוכים לגבול בצפון ובדרום בעת עימות כולל הועלה כבר בעבר ע"י מספר גורמי ביטחון בכירים כפתרון לאיום הטילים והרקטות. היאומן? זה מה שמערכת הביטחון מציעה לאזרחי המדינה, אחרי ההשקעות של מיליארדי שקלים בטיילי יירוט שונים, כמו כיפת ברזל, טילי חץ ושרביט קסמים, שעדיין נמצא בפיתוח?

לטיילים ולרקטות אשר כמותם ודיוקם ידועים למערכת הביטחון, אין תשובה משמעותית פרט להסתמכות על ההנחה כי רובם ינחתו ב"שטחים פתוחים" ובנוסף תהא לתושבים התרעה מוקדמת. כל זאת בשעה שידוע שהם כבר מוצבים על כני שיגור מוסווים ומכוונים למטרותיהם וכי הפעלתם יכולה להתבצע עפ"י החלטת "פה אחד - נסראללה".

כדאי לדעת, את אשר לא אומרים לנו: כמה מערכות הגנה המבוססות טילים הנמצאות במסגרת ההגנה הרב שכבתית, הן לא ייתנו מענה מבצעי, כיוון שכמותם קטנה באופן משמעותי ממספר היירוטים שידרשו (עשרות אלפים). גם לו ניתן היה לייצר את הכמות הנדרשת, לא היה זה אפשרי מבחינה כלכלית.

עלות טיל יירוט של כ־100,000 דולר, ועלות טיל יירוט של שרביט קסמים הוא כמיליון דולר, ועלות יירוט טיל חץ ופטריוט הוא כ-3 מיליון דולר כל אחד. למדינת ישראל אין את מיליארדי השקלים הנדרשים להגנה אפקטיבית המבוססת בלעדית על טילי יירוט. לעומת זאת עלות כל יירוט בלייזר רב עוצמה, סקייגארד, היא כ-2,000 דולר. דבר זה משמעותו כי השימוש בלייזר רב עוצמה, סקייגארד, יוכל לתת מענה למטר של עשרות אלפי הרקטות, הטילים וכמובן הפצמ"רים המאיימים על המדינה.

יובהר, שלפיתוחים ה"חדשים" של לייזרים מצב מוצק, מבוססי סיבים ואחרים, אין את העוצמה הדרושה על מנת לאפשר הגנה נאותה מפני איומים אלה. זאת בשעה שהסקייגארד, שהוא לייזר כימי, שלפעולתו הוא צורך דלק, כמו כל מכונית, רכבת או מטוס, היה מוכן לייצור כבר לפני כעשור, זאת אחרי עשרות ניסויי יירוט מוצלחים שנעשו בדגם הפיתוח, נאוטילוס, אותו יזמה מדינת ישראל עוד בשנת 1996 והייתה שותפה מלאה בפיתוחו, אלא שמנסיבות לא ברורות, לפתע נפסל.

בדו"ח שפרסם לאחרונה מבקר המדינה על מצב הכנת העורף לשעת חירום, הוא התייחס אך ורק להתגוננות הפסיבית וקבע שהיא הנמצאת במצב ירוד ביותר. משום מה, הוא לא נגע בנושא ההגנה האקטיבית כולל מחדל ההתעלמות ממערכות הלייזר, שכל "חטאן" כנראה הוא היותן "זולות" מדי...

האם זאת אינה מדינת חלם?

הערה: למען גילוי נאות, אני פעיל כבר מעל כ-10 שנים בעמותת "מגן לעורף" שכל חבריה פועלים בהתנדבות ואך ורק למען ביטחון המדינה, ושכין חבריה מדענים, אנשי צבא בכירים ואקדמיה, הנאבקים כבר שנים רבות לחידוש פרויקט הלייזר, סקייגארד, שפותח ונוסה בהצלחה מלאה בשיתוף פעולה עם ארה"ב להגנת קריית שמונה מקטיושות.

קישורים:

1. נזקים סביבתיים שנגרמו במלחמת לבנון השנייה:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3361204,00.html>

2. חומר רב על הנושא באתר:
www.magenlaoref.org.il

תגובות:

אברהם שביט

עודד, כנראה שיש מי במשרד הביטחון שרוצה להוכיח שהעורף יעמוד במבחן של הרוגים ונפגעים. אחרת אין הסבר לתופעה של רוגע כלפי אפשרות של התקפת טילים מסיבית על העורף ועל בסיסי צה"ל. אל דאגה, הקבינט לא דן בדבר! המל"ל לא חיווה דעתו, כי לא התבקש!

ע.ע.

כאשר העלינו את בעיית אי הגנת העורף, לפני יותר מעשור, לא היתה הבנה גם לעוצמת האיום. היום מבינים זאת היטב. והראיה, הרעיון ההזוי שהעלו גורמים ביטחוניים בכירים, לפני עשרות אלפי איש בדרום ובצפון בעת עימות רציני. זאת אומרת, שהם מכירים בעובדה שאמצעי ההגנה, שבהם הושקעו מיליארדים, אינם יעילים.

אז למה הם לא הולכים עוד צעד קדימה ופועלים להצבת מערכות לייזר אמיתיות, מבוססות סקייגארד, מוקדם ככל האפשר? למה הם מחכים? לאסון שמתדפק בדלתינו? לפני יותר מ-15 שנה, עת נעצר פרויקט הלייזר ללא סיבה ראויה, התייעצתי עם ידיד שמעורה היטב במערכת הביטחון. הוא אמר לי כבר אז שלא יהיו מערכות לייזר, כי הן זולות מדי. חשבתי שהוא לא נורמלי. היום אני מבין שאנחנו אולי נורמלים, אבל נאיבים...

קובי גונן

לדאבוננו השיקולים הפוליטיים הבלתי רציונלים מובילים את מקבלי ההחלטות בימים טרופים אלה לתהליך קבלת החלטות שאין בו דאגה לכלל עם ישראל במיוחד יישובי עוטף עזה ובצפון מול האיזמים מלבנון ודווקא אם ניתן בעלויות נמוכות לפעול על מנת למגר איזמים.. לולא אני במקומם הייתי בודק כל אפשרות לכל הפחות נותן עליה את הדעת בבדיקה אובייקטיבית בלתי תלויה לא מוטה וללא שיקולים זרים....